



Наталія Василівна Кобзей,
кандидат філологічних наук, доцент
Івано-Франківського національного
медичного університету,
м. Івано-Франківськ, Україна

УДК 378.005.6-056.45

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ З ОЗНАКАМИ ОБДАРОВАНОСТІ

В статті розглядаються можливості видозмінення традиційного навчального процесу в школах і вищих навчальних закладах, зважаючи на наявність у них творчих обдарованих осіб.

Ключеві слова: вище освітнє заклад, «цифрове покоління», інновації, творче мислення, обдарованість, самостійна робота, пізнавальна діяльність.

In this article have been studied the possibilities of kindvariety of traditional educational processes in schools and higher educational establishments together with considerations of their present creative personalities.

Key words: higher school, number generation, innovations, creative thinking, talent, individual work, cognitive activity.

Досліджуючи ініціативну політику України як національний проект, В. Семиноженко наголошує, що «нинішня система освіти в Україні є авторитарною. Вона формує людину – конформіста, пристосованця, деіндивідуалізовану особу, яка не здатна до самостійної та відповідальної поведінки на основі свідомого ставлення до дійсності» [3]. Тому на сучасному етапі розвитку суспільства з його прагненням перетворити державу в розвинену цивілізовану європейську країну, першочерговим завданням має стати реформування освітньої системи. Методи навчання мають базуватися на особистісно орієнтованих підходах, визнанні учня чи студента найвищою цінністю на шляху пізнання, використання та відтворення культурологічних надбань людства.

Сучасне молоде покоління у науково-педагогічній літературі частіше отримує назву «цифрове покоління», адже його становлення і розвиток залежить від рівня відкритості інформаційного, поняттєвого і культурного середовища, в якому воно перебуває. Його основні ознаки – інноваційність, інформативність, багатозадачність і креативність. Д. Ведмеденко вважає, що «дослідження попередніх десятиліть засвідчують зацікавленість вчених інноваційною культурою, як формою організаційної культури, що забезпечує пріоритетні напрями освіти ХХІ ст., завдяки інноваційному вирішенню завдань» [1]. У численних працях Л. Г. Борисової, М. В. Кларіна, Л. Ф. Колеснікової, А. І. Ніколаєва, А. А. Пострякова розглядається поняття «інноваційна культура», як вільне творіння нового з дотриманням принципу спадкоємності, що залежить від рівня розвитку творчих здібностей

конкретно особистості. Завдання статті – з'ясувати, яких зусиль потрібно докласти вчителям і науково-педагогічним працівникам ВНЗ на шляху навчання і виховання неординарних індивідуальностей.

Тривалий час існувало твердження, що лише 2–6 % людей можна назвати креативними. А. Ейнштейн відзначав, що кожна дитина народжується геніальною і має можливість в одній із сфер життя досягти майстерності. У середині ХХ ст. стараннями багатьох авторитетних дослідників (Дж. Гілфорд, Н. Лейтес, П. Торренс та ін.) почали з'являтися роботи, тести і методики, завдяки яким, можна виявити і виміряти рівень творчих здібностей окремої особистості. Таким чином, чутливу до життєвих проблем, відкритую, самостійну, енергійну та продуктивну особу, яка здатна асоціативно, оригінально і гнучко мислити, сміливо можна назвати обдарованою. Головне, щоб батьки та вчителі вчасно звернули увагу на таку особистість, зуміли підтримати її, заохочували і сприяли розвитку, пам'ятаючи, що робота з творчими людьми вимагає нових підходів і навчальних методик.

Дітям з особливими здібностями притаманний високий розвиток мислення, неординарність, багатство уяви, швидкість реакції, відмінна пам'ять, схильність до класифікації та категоризації. Маленькі генії намагаються розв'язувати проблеми, що їм не під силу, негативно ставляться до готових відповідей. Їх цікавить і захоплює все довкола. Зважаючи на це, вчитель у ЗНЗ повинен навчитися адаптувати власну діяльність до особливостей розвитку кожної дитини, розробляти авторські програми і проекти, створювати



ситуації для самореалізації особистості учнів, стимулювати їхню творчість і креативність. Необхідно пам'ятати, що навчальне навантаження обдарованих дітей повинно залишатися на високому рівні, оскільки неуввага вчителя може спровокувати появу лінощів. Краще невимушено залучати їх до надання допомоги однокласникам у навчанні, проводити з ними групові та індивідуальні заняття на уроках і після них, стимулювати самостійну, пошукову і дослідницьку діяльність, пропонувати виконувати творчі домашні завдання, приймати активну участь у позакласній та позашкільній діяльності.

Науково-педагогічним працівникам вищої школи також не легко працювати зі студентами, які проявляють креативність мислення і творчість. Основне завдання вищої школи полягає у вихованні фахівців, компетентних у соціальній і професійній справі, які вміють самостійно добувати, аналізувати та ефективно використовувати потрібну інформацію. Польський педагог та вчений Ю. Козелецький стверджує, що застаріла аудиторно-лекційна система, втративши адаптивні можливості, значною мірою гальмує рух цивілізації та формування розвиненої особистості.

Упровадження у практику сучасних норм і методів навчання дозволяє докорінно перебудувати навчальний процес, заохочуючи студента відійти від стандартного мислення і формувати вміння та навички шляхом активної пізнавальної діяльності. Кредитно-модульна система дозволяє у процесі навчання змістити акценти з викладання на вміння його організувати. Це не трансляція інформації, а активізація усвідомленого засвоєння матеріалу. Головне завдання науково-педагогічного працівника – формувати якості, що дозволяють студенту бути повноправним носієм ціннісних і культурних надбань, що у подальшому зміг би креативно переосмислювати і по-іншому застосовувати знання.

Студентська творчість пов'язана зі здатністю нестандартно мислити і виконувати дії, внаслідок яких зароджується якісно нове і відмінне від загальноприйнятого. Використання такої активної форми діяльності зі студентами, як: проблемна лекція, лекція-діалог чи прес-конференція, дозволяє частково перенести рівень відповідальності за навчання на плечі того, хто навчається, а не того, хто навчає. Студенти вільно висловлюють власні погляди, намагаються чути і вислуховувати опонентів, поважають іншу точку зору. Важливо, щоб активний навчальний і пізнавальний процеси не припинялись і в позааудиторний час. Він має підживлюватись виконанням творчих домашніх завдань, дослідницькою діяльністю в бібліотеці, зустрічами і консультаціями з науково-педагогічними працівниками, творчими контактами.

Значно розширює життєвий простір для розвитку індивідуальних творчих здібностей особистості впровадження у вищу освіту гендерного підходу. Таке впровадження пов'язано з тим, що обдаровані люди часто гублять таланти, зіткнувшись із закладеними у свідомості людей стереотипними образами чоловіка і жінки. Цілком справедливим є зауваження С. Оксамитної про те, що «у культурі суспільства є сукупність ідей, ставлень, норм, моделей поведінки, традицій, що передаються від покоління до покоління, ціннісних уявлень про те, якими повинні бути чоловіки та жінки, які соціальні статуси посідати, соціальні ролі відігравати» [2]. Однак, якщо довіряти психологічній андрогінії, творчі люди поєднують властивості, що також притаманні представникам протилежної статі (творчі чоловіки бувають чутливі та сентиментальні, творчі жінки – незалежні та агресивні). Тому помилковим виявляється твердження, що професія пілота є «прийнятнішою для чоловіків, оскільки ті витривалі, неемоційні, здатні зосередитися, краще обізнані з тонкощами техніки, а роль соціальної працівниці – для жінок, яким більшою мірою притаманні такі риси, як чуйність, співчуття, вміння налагоджувати стосунки з оточенням» [2]. Це залежить від бажання майбутнього фахівця творчо розвиватися та самокритично оцінювати власні сили і можливості на шляху до переосмислення загальноприйнятих у суспільстві норм і стереотипів.

Таким чином, першочерговим завданням нашої національної системи освіти має стати принцип активізації навчання, надання йому дослідницького і творчого характеру. Навчальні заклади мають ставати центрами інтелектуального стимулювання та інноваційності, в яких, набуті учнями і студентами знання, вміння та навички не стануть кінцевим результатом пізнання, а лише спровокують інтерес до нових відкриттів і новітніх творчих доробок.

Використані літературні джерела

1. *Ведмеденко Д. В.* Трансформація інноваційної культури учителя в умовах інформаційного суспільства / Д. В. Ведмеденко // Роль українознавства у вихованні національної свідомості та гідності нової генерації українців: Зб. наук. праць Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конференції. – Дніпропетровськ: Біла К. О., 2013. – С. 82–84.
2. *Оксамитна С. М.* Гендерні ролі та стереотипи / С. М. Оксамитна // Основи теорії гендеру: Навч. посібн. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 157–182.
3. *Семиноженко В. П.* Ініціативна політика України як національний проект / В. П. Семиноженко // Економіка знань: виклик глобалізації та Україна. – К., 2007. – С. 26.